

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ДАЙДЖЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ, ВИПУСК № 2, ПРОГРАМА «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»

Листопад-грудень 2014

ЗМІСТ

Реалізовані заходи:	2
Моніторинг та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	3
Безкоштовна правова допомога	4
Навчання.....	4
Заплановані заходи:	5
Дослідження.....	5
Безкоштовна правова допомога	6
Навчання.....	6
Головні події в сфері прав людини	6

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Реалізовані заходи:

Моніторинг та адвокатування прав людини

Адвокаційні кампанії УГСПЛ

- **Запобігання порушенням прав громадян з боку працівників Державної прикордонної служби України при перетинанні адміністративного кордону з тимчасово окупованим Кримом**

УГСПЛ виступила на захист громадян України, які виїжджають з окупованого Криму. Так, до організації надійшов потік звернень, в яких постраждалі стверджують, що від них вимагають письмову довідку «чому громадянин України хоче переміщатися по Україні», а при відсутності такої не гребують і паперовою «довідкою» із зображенням Григорія Сковороди.

Для вирішення проблеми **4 листопада 2014 року** було проведено [прес-конференцію](#) «Як вітчизняні прикордонники наживаються на кримських українцях», результатом якої стало створення робочої групи з питань нормативного врегулювання та запобігання порушенням прав громадян з боку працівників Державної прикордонної служби України при перетинанні адміністративного кордону з тимчасово окупованим Кримом.

- **Боротьба за скасування дискримінаційних положень Постанови Національного банку України щодо осіб з кримською реєстрацією**

Правозахисники звернулися до суду з вимогою скасувати протиправні положення, які містить Постанова НБУ № 669 щодо кримських українців, та вимагають компенсацію моральної шкоди в розмірі 16 тисяч гривень, адже наразі кримчани обмежені в можливості користуватися основними банківськими послугами: відкриття рахунків, обмін валюти, здійснення виплат тощо. Щодо цього було проведено [прес-конференцію](#). Також УГСПЛ приєдналась до [відкритого звернення правозахисних організацій](#) з вимогою скасувати вищенаведену постанову НБУ.

- **5 листопада 2014 року** – правозахисники [звернулися до Верховної Ради](#) та закликали депутатів не позбавляти громадян безоплатної правової допомоги у некримінальних справах.

Моніторинг та аналітична діяльність

- Обговорено спільні дії та проект Меморандуму щодо створення Коаліції НУО для моніторингу ситуації на Сході з представниками МФ «Відродження» та ПРООН.
- Аналітичним відділом УГСПЛ розроблено проект концепції польового моніторингу територій, на яких проводиться АТО, та документування порушень прав людини. Проект

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

спрямовано партнерським організаціям (Центр громадянських свобод, Євромайдан-SOS, Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини») для обговорення.

- Аналітичним відділом ініційовано зустріч представників УГСПЛ, МФ «Відродження» та ПРООН з керівництвом українського офісу компанії SAS для ознайомлення з інформаційною платформою MEMEX, що може бути використана як сучасна база даних та пошукова система одночасно для декількох десятків українських НУО.
- **8, 11 та 12 листопада 2014 року** спільно з офісом Уповноваженого ВРУ з прав людини проведена робота над Національною стратегією з прав людини. Розроблена структура стратегії і зроблені напрацювання певних її елементів. УГСПЛ створена робоча група з підготовки тексту стратегії, до роботи залучений експерт зі стратегічного планування. 14 листопада в офісі Уповноваженого проведений круглий стіл, де для представників держави та міжнародних організацій були презентовані напрацювання. Того ж дня Уповноважений, виконавчий директор УГСПЛ і голова правління Центра громадянських свобод дали прес-конференцію у «Главкомі». Наразі ведуться переговори з Міністерством юстиції України щодо створення спільної робочої групи з підготовки стратегії з прав людини, до якої на паритетних началах увійдуть представники громадськості і державних органів.

Стратегічний судовий захист

Справи, які веде відділ стратегічних справ УГСПЛ

- **За перші два тижні листопада 2014 року** до Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ) було подано близько 10 клопотань про застосування Правила 39 Регламенту ЄСПЛ, а саме встановлення місця знаходження осіб та їх звільнення з полону ЛНР та ДНР та повних текстів скарг до ЄСПЛ на порушення положень статей 3 (заборона катування та іншого жорстокого поводження), 5 (свавільне позбавлення волі) та 13 (відсутність ефективних засобів правового захисту на територіях підконтрольних терористам ДНР, ЛНР та військовим Російської Федерації) Європейської конвенції з прав людини та основоположних свобод. Продовжується переписка по ще більш ніж 20 справах полонених.
- Фондом стратегічних судових справ УГСПЛ підтримано **групу справ щодо бруталного порушення прав людини в Донецькій та Луганській областях з боку ЛНР та ДНР**. Серед цієї групи справ гучним є справа Ірини Довгань, яка була піддана принижуючому та нелюдському поводженню з боку ДНР за свої проукраїнські національні погляди та допомогу українським військовим.
- УГСПЛ також підтримує **справи, які стосуються порушення прав кримських татар на території анексованого Криму**. Так, продовжується робота по справі щодо зникнення та вбивства громадянина України, кримського татарина за національністю.
- **12 листопада 2014 року** – відбувся круглий стіл [Платформи стратегічного судового захисту](#) та Асоціації правників України «**Стратегічний судовий захист в Європейському суді з прав людини**». Обговорювалось питання важливості стратегічного судочинства в Україні, а також практичні приклади стратегічного судочинства на прикладі конкретних справ, та практичні поради щодо стратегічного судочинства. Доповідачами виступили Станіслав Шевчук, суддя Конституційного Суду України та Аркадій Бущенко, виконавчий директор УГСПЛ.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Головні досягнення

- Початок активного діалогу з Державною прикордонною службою України та **домовленість щодо створення робочої групи** за участі представників УГСПЛ з питань нормативного врегулювання та запобігання порушенням прав громадян з боку працівників Державної прикордонної служби при перетинанні адміністративного кордону з окупованою АР Крим.
- В рамках роботи в сфері імплементації та виконання рішень ЄСПЛ **скасовано рішення національних судів по справі Тарасова А. Г.**, щодо обставин справи якого 31 жовтня 2013 року ЄСПЛ було прийнято рішення «Тарасов проти України» (Tarasov v. Ukraine, no. 17416/03, October 31, 2013).

Безкоштовна правова допомога

- [Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги та проведення інформаційно-просвітніх заходів в галузі прав людини. [Було підготовлено матеріал](#) щодо основних питань по соціально-економічним правам, з якими люди зверталися до приймалень.

Навчання правам людини

Неформальна освіта і навчання для різних цільових аудиторій

- **27 жовтня – 3 листопада 2014 року** – участь одного з тренерів програми «Розуміємо права людини» у якості методиста **табору для дітей – вимушених переселенців з Криму та зони АТО «Будуємо мости, а не стіни»**, який було організовано Конгресом національних громад України. Під час табору, спрямованого на діалог, розвиток навичок медіації конфліктів і примирення для 80 підлітків, було проведено навчальну лекцію з прав людини та прав дитини.
- **7 листопада 2014 року** експерти УГСПЛ взяли участь в **зустрічі зі студентами-правниками** Національного університету ім. Т. Г. Шевченка спільно із представниками Агенції міжнародного розвитку США (USAID). Було проведено дискусію з тематики прав людини та презентовано основні напрямки роботи УГСПЛ, можливості освітніх програм, волонтерської співпраці в рамках діяльності організації. Колегами з США було презентовано американський досвід та основні напрямки діяльності Агенції в Україні.

Відзначимо, що УГСПЛ розвиває співпрацю з ВНЗ України, так було підписано Меморандум про взаємодію з Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.

- **8-12 листопада 2014 року** відбувся [спеціалізований тренінг](#) «Робота мобільних моніторингових груп на Півдні та Сході України» з підготовки моніторів з числа громадських активістів за спільної ініціативою УГСПЛ та Центру громадянських свобод в рамках проекту «Права людини в дії» Агенції міжнародного розвитку США (USAID).

Активісти та експерти таких партнерських ініціатив і організацій як «Восток SOS», Східноукраїнський центр громадських ініціатив, Міжнародне партнерство за права людини, Освітній дім прав людини - Чернігів, Норвезький Гельсінський комітет, ООН, Центр громадянської освіти «Альменда», Міська молодіжна громадська організація «МАРТ»

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

(Молодіжна Альтернатива), Кримська польова місія з прав людини проводили заняття щодо прав людини в умовах збройного конфлікту, інструктаж з організації роботи мобільних моніторингових груп та обговорення принципів безпеки, працювали спільно із учасниками, а також окремо над розробкою інструментарію моніторингу. Напрацювання щодо інструментарію систематизували з урахуванням категорій, за якими буде працювати національна база по збору та документуванню фактів порушень прав людини.

Тренінг є пілотним й організатори протягом тренінгу працювали над коригуванням й удосконаленням його програми, за якою будуть надалі готуватись учасники мобільних моніторингових груп на Півдні та Сході України.

- **14-16 листопада 2014 року** відбувся тренінг [«Інформаційно-правова майстерня для активістів громадянського суспільства та адвокатів»](#) на базі Освітнього Дому прав людини Чернівців за фінансування Національного фонду на підтримку демократії. Підтримку технічного забезпечення Освітнього дому здійснює Агенція міжнародного розвитку США (USAID).

Навчання для юристів, адвокатів, суддів

- **6 листопада 2014 року** – в рамках дворічного проекту [«Адвокація та підвищення спроможності Уряду у сфері міграції»](#), який реалізується ВБФ «Право на Захист» та УСГПЛ за фінансової підтримки Європейського Союзу спільно з УВКБ ООН та ХАЙЕС Інк. проведено зустріч експертно-аналітичної групи (судді та адвокати) з метою доопрацювання освітніх програм (серії одноденних семінарів для суддів, юристів та працівників міграційних служб) за тематикою «Застосування Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в справах про видворення, екстрадицію та відмову в наданні захисту шукачам притулку».
- **10 листопада 2014 року** – розпочато навчання на дистанційній платформі Moodle для [40 відібраних учасників міжнародного курсу «Дистанційне навчання адвокатів правам людини»](#) в рамках програми Мережі будинків прав людини «Міжнародне право для захисту суспільних інтересів», яка впроваджується Фондацією будинків прав людини спільно із партнерами з 5 країн СНД (УГСПЛ виступає в якості партнера з України).

Учасники познайомилися з платформою, з колегами з інших країн (всього близько 125 курсантів з усіх країн) та розпочали вивчення курсу «Права людини: історія та доктрина» разом з міжнародним експертом – деканом Європейського гуманітарного університету Олегом Бреським.

Заплановані заходи:

Дослідження

- За ініціативою аналітичного відділу УГСПЛ започатковано дослідження з питань дотримання прав пацієнтів у психіатричних закладах України.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Безкоштовна правова допомога

- **2-3 грудня 2014 року** мережа громадських приймалень УГСПЛ проводить другу стратегічну сесію щодо вироблення стратегії УГСПЛ.
- **17-18 грудня 2014 року** в рамках поточного проекту USAID мережа громадських приймалень УГСПЛ проводить **професійний семінар щодо відбору та ведення стратегічних справ юристами приймалень**.

Навчання

- **21-23 листопада 2014 року** – тренінг з моніторингу для волонтерів Кримської польової місії з прав людини за фінансової підтримки ПРООН в Україні для підсилення роботи з моніторингу дотримання прав людини на тимчасово окупованій території АР Крим.
- **23-25 листопада 2014 року** – Асамблея Мережі Домів прав людини на базі Освітнього дому прав людини – Чернігів. 26-27 листопада асамблея продовжить свою роботу в Києві (організатор Київський будинок прав людини). Заплановано проведення семінару зі стратегічного планування Мережі Домів прав людини, офіційне відкриття Освітнього дому прав людини – Чернігів, тренінг та воркшопи для організацій-членів мережі та громадських активістів, акції на підтримку правозахисників які потерпають від переслідувань.
- **26-30 листопада 2014 року** розпочнеться **освітній курс «Освітні дії на захист прав людини»** для випускників освітніх програм УГСПЛ. Перша сесія тренінгу для тренерів та координаторів освітніх заходів з прав людини (журналісти, юристи, правозахисники) відбудеться на базі Освітнього дому прав людини Чернігів за підтримки Агенції міжнародного розвитку США (USAID). За результатами навчання з учасників буде сформовано пул експертів та тренерів для системних освітніх програм спілки.

Головні події в сфері прав людини

- **Дискримінаційні норми з Постанові Національного банку України №699 «Про застосування окремих норм валютного законодавства під час режиму тимчасової окупації на території вільної економічної зони «Крим» від 3 листопада 2014 року.**

УГСПЛ вважає, що влада замість того, аби надавати певні гарантії вимушено переміщеним особам вдалася до обмеження їхніх прав. Національний банк України не був уповноважений ухвалювати рішення, які обмежували б право громадян України, місце проживання яких зареєстровано у Криму. Він міг ввести певні обмеження лише стосовно певної території, але не за колом осіб. Шляхом віднесення кримчан до нерезидентів на них почали поширюються особливі правила, що призвело до обмеження їх прав, що є дискримінацією.

- **Порушення прав громадян з боку працівників Державної прикордонної служби України при перетинанні адміністративного кордону з тимчасово окупованим Кримом**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Створено робочу групу з питань нормативного врегулювання та запобігання порушенням прав громадян з боку працівників Державної прикордонної служби України при перетинанні адміністративного кордону з тимчасово окупованим Кримом.

- **Розроблення Національної стратегії у сфері прав людини.**

Проаналізовано міжнародний досвід розробки таких стратегій та вивчено принципи їх побудови; в Офісі Омбудсмана вирішено, що найкращим варіантом буде формування стратегії за змішаним принципом – і по категоріях прав, і по вразливих групах. Представники УГСПЛ беруть участь в робочій групі з розробки стратегії.

- **III Міжнародний форум з практики Європейського суду з прав людини**

Міжнародний форум проходить у м. Львів на базі Львівського національного університету імені Івана Франка **21-23 листопада 2014 року**. Робота попередніх форумів у 2011-2013 роках привернула увагу широкого кола фахівців у сфері права. Цього року, з-поміж інших експертів, доповідачами Форуму будуть судді та юристи Європейського суду з прав людини, відомі адвокати та науковці України. До участі у заході на конкурсній основі запрошуються судді, адвокати та інші фахівці у галузі права.

Цій дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через [Агентство США з міжнародного розвитку \(USAID\)](#). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>

Редактор дайджесту: Марина Говорухіна, PR-менеджер УГСПЛ

Програма «Права людини в дії», контактна інформація:

Аркадій Бущенко, керівник проекту (arkadiy.bushchenko@gmail.com)

Ольга Чуєва, заступник керівника проекту (olga.chueva@gmail.com)

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна

Тел.: 044-417-41-18, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>